

Αντιφώνηση Χρυσόθεμης Παπακωνσταντίνου στην τελετή απονομής των Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας για εκδόσεις του 2021

«Δύο δώρα κάνε στα παιδιά. Ρίζες, να κρατηθούν και φτερά, να πετάξουν» (Γκαίτε). Είμαστε μάλλον τυχεροί, γιατί μ' ένα εργαλείο τόσο κοινό όσο το βιβλίο, μπορούμε νομίζω να πετύχουμε και τα δύο. Κάθε παιδί έχει τις δικές του καταβολές, καταγεγραμμένες μεν στον γενετικό του κώδικα, δυσδιάκριτες όμως στην αντίληψή του. Αυτές τις ρίζες, τις τόσο παραμελημένες μέσα στο χάος των γνώσεων και της πληροφορίας, θελήσαμε να φωτίσουμε με το λιγότερο φανταχτερό μέσο. Ένα μέσο που γεννήθηκε απλά από μερικές αφτιασίδωτες λέξεις κι απέκτησε φτερά χάρη στις κεντημένες με τα χρώματα τις Κυθρέας εικόνες που ντύθηκε.

Κάπου εκεί συναντηθήκαμε ως δημιουργοί με την παιδική λογοτεχνία. Ήταν ίσως μια ανάγκη να μοιραστούμε με την εύπλαστη παιδική ψυχή μια πτυχή του παρελθόντος που πονεί, γιατί βρίσκεται απέναντί μας, σταματημένη πυξίδα, κάθε που πέφτει το βλέμμα στον βορρά. Ή πάλι μια προσπάθεια να δώσουμε κάτι ωφέλιμο σε μια εποχή η οποία με την ίδια ευκολία που δίνει τον λόγο στους πάντες μπορεί αναπάντεχα να επιτρέψει τη φήμιση, σε εξευγενισμένα περιτυλίγματα, με την ανοχή ή και τη συγκατάθεση της μάζας. Είναι η ίδια εποχή που έχει στερήσει τα παιδιά από πρότυπα, κι αυτή η απουσία είναι μάλλον περισσότερο βλαπτική απ' όσο τείνουμε να πιστεύουμε. Ένα άλλο κενό που το παιδικό βιβλίο επιχειρεί συχνά να καλύψει, μια και οι οθόνες σκοπίμως καθοδηγούν προς άλλες κατευθύνσεις.

Είναι όμως το βιβλίο για το παιδί κι ένα καταφύγιο, μια ζεστασιά και μια ασφάλεια μέσα στον ακατάσχετο θόρυβο της καθημερινότητάς του. Η Αριάδνη αποζητά την ειρήνη. Μια ειρήνη που βρίσκει εν μέρει στην αγκαλιά του παππού, στη γωνιά δίπλα στο τζάκι. Είναι αυτό που εκπέμπει όποιος ξέρει από πού έρχεται και πού βαδίζει· ο άνθρωπος που γερνώντας απέκτησε επίγνωση της μηδαμινότητάς του και ταυτόχρονα της παντοδυναμίας του Θεού, που, αν θελήσει, θα ελευθερώσει όντως τις πόλεις που αφήσαμε κάποτε βορά στον κατακτητή.

Κι η ιστορία; «Σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν είναι σαν να σβήνεις και ένα αντίστοιχο κομμάτι από το μέλλον», έγραφε ο μεγάλος μου δάσκαλος. Ίσως, αν το κομμάτι αυτό το αντιμετωπίσεις στις διαστάσεις και στις πτυχές που το αρθρώνουν, να ανοίξεις ένα παράθυρο που υπόσχεται για το μέλλον κάτι καλύτερο. Και το '74 είναι μεν αιμάσσοσα πληγή, όπως είναι και το '22, έχει όμως παιχτεί. Στην ήδη ταλαιπωρημένη δε ιστοριογραφία του έθνους μας, κατέχει αξιωματικά ένα σημαντικό κομμάτι. Αν σβηστεί ή παραγραφεί από τα κεφάλια των παιδιών, δεν ξέρω πού μπορεί να οδηγηθούμε...

Γράφει κι ο δικός μας, ο Νίκος Ορφανίδης: «Τα παιδιά, από τα οποία δεν μπορείς ποτέ να ξεφύγεις, όσα χρόνια και να περάσουν. Κι ούτε ποτέ τα ξεγελάς. Κι ύστερα έρχονται και σε βρίσκουν, καθώς αποσύρεσαι, μαζί με όσα ξέχασες να πεις».

Ναι, θα ξεχάσουμε να πούμε.

Ας γράψουμε τουλάχιστον, μήπως έτσι μαλακώσουμε τον κόσμο μέσα τους και γύρω τους.

Κι ας προσευχηθούμε, μήπως έτσι τα θρέψουμε με λίγη ακόμα ελπίδα.

Ευχαριστώ τον Δήμο Κυθρέας για την έκδοση του βιβλίου και την αγαπητή φίλη Χριστίνα για τη μοναδική, ομιλούσα της εικονογράφηση. Ευχαριστώ θερμά την Κριτική Επιτροπή που έκρινε άξια την πρώτη μας τούτη προσπάθεια για τη μεγάλη αυτή διάκριση, η οποία εύχομαι να μπει στις αποσκευές μας σαν εφιαλτήριο να εκφράσουμε ξανά στο χαρτί όσα θα ήταν ωφέλιμο να διεισδύσουν στην παιδική ψυχή και φαντασία.

Κι ευχαριστώ την υπέροχη οικογένεια που ο Θεός με αξίωσε ν' αποκτήσω, μια αγκαλιά που μου επιτρέπει να ταξιδεύω σε μήκη και πλάτη απάτητα - από το κόκκινο χαλί του σαλονιού μου.